

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 44

Fylke: Nord-Trøndelag

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Foldereid

Emne: Veving

Bygdelag:

Oppskr. av: P. Jæger-Leirvik

Gard:

(adresse): Sjølstad

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Oppskrifta er etter Rikke Leirvik, f. 1878 og veveriske Tora Sjølstad, f. 1892, og etter det mor mi, f. 1858 fortalde.

Heilt til kring 1900 var det vanleg at kvinnene her i bygda vov det som trengdest til klede i heimen både til born og vaksne. Berre noko lerret og anna bomuldsty til blusar og forkle, og finare kjolety vart kjøpt. Det vart såleis mange slag ty som vart vove og mange vevemåtar som vart brukt. Her skal nemnast det, som ein enno veit om dette:

I. Ty og vevemåtar til dei ymse bruk.

1. Mannsklede .

a) Vadmél ("tvitre") vart brukt til både stasklede og arbeidsklede. Til stasklede vart farga svart, og til arbeidsklede vart det brukt naturgrått.

Tvitre til stasklede vart vove to-skaft, men til arbeidsklede brukte dei ofte "venn-tvitre", d.v.s. fire-skaftvevnað, med ei trøe ned for kvar gong. Stasklede var dressar, frakkar og utapåtrekk til "tulluppar", fora med svart lammeskind. Arbeidsklede av tvitre var bukser og støyppkoftor. Desse siste gjekk av mote i 70-80-åra, og var - så len-

ge dei var i bruk - berre vinterplagg og regnplagg.

b) "Högvennty" hadde bomull renning og ull innslett med fire-skaft veving, ei trøe for kvar gong som til venn-tvitre. Det vart oftast brukt svart renning og naturgrått innslett. Högvennty vart brukt til arbeidsbukser om somaren og til arbeidsblusar. Some mannfolk ville også ha högvennty til overskjorter om vinteren, og da vart det brukt raudt innslett

c) "Stoff" var også bomulls renning og ull innslett, men vove med to trøer ned for kvar gong. Det vart til mannsklede brukt til overskjorter i kvardags bruk, og til vestar, men da teke av ty som var vove til kjolar. Stoff til overskjorter vart anten vove med raudt innslett i svart renning, eller det vart vove randut eller rutut.

2. Kvinneklede.

Serky vart vove som lerret med bomull både innslett og renning, eller med ull innslett. Det var både to-skaft og fire-skaft som vart brukt til det. Det var alltid kvitt. Heilt til i 1850-åra var det ikkje uvanleg å veva serky av lin, og da alltid to-skaft. Da brukte dei jamnast nedste parten av serken av eit simplare ty, jamnast strie av finspunne strygarn.

Nattrøye-ty var også bomull både renning og innslett. Det vart vove som "ringvend", "krokvend" eller "gåsvend" med fire skaft, eller "vaffelvend" med fem skaft, og ymse oppknytting og trøding.

Kjolety var vendty med bomulls renning og ull innslett, fire-skafts vevnad, eller heilulls "eintre" (to-skafts vevnad) eller "steindreiel" med fire skaft og to trøder. Det vart da bruk to farger.

Vidare vart til kjolety brukt bomullsty med striper eller rutor, vove både som to-skafts og fire-skafts vevnad. Det vart da gjerne brukt fleire farger.

Forkle-ty var vanleg fire-skaft, men gjerne opplukka renningen slik at det vart mønster, noko dei kalla "forenkla dragrustning". Elles vart det også til forklety vove to-skaft bomullsty med striper eller rutor i ymes farger.

4. Sengomheng vart vove som vanleg to-skaft bomullsty med striper eller rutor, men var elles ofte av det tyet som vart kjøpt etter det vart høve til det.

5. Sengety. Underlaken var til vanleg av hamp så lenge dei dyrka det, eller i meir velståande heimmar av lin. Overlaken var av bomull eller lin. Vevnaden var to-skaft. Til vinter- og underlaken vart det i slutten av 18-hundretalet vanleg med halvullsty i fire-skaft-vevnad. Men laken vart alltid berre brukt til gjestar.-Elles var det fellar både under og over, vinter som somar, som vart brukt heilt til det i første halvpart av dette hundrasåret etter kvart vart slutt med det.

6. Dukar var dreiel av lin eller bomull.

7. Handklety vart vove i vaffelvevnad og ringvevnad og krokvevnad som nattrøyty, med bordar i farger og med garn til fryns, som sidan vart knytt.

8. Åkle. Her vart ikkje vove andre åkle enn på fellar. Dei vart vovne med 6 skaft og 6 trödor - to botnskaft og fire mønsterskaft. Mönstret var rute- eller krokmönster i blått, raudt og grønt med kvit botn. Renningen var bomull og innslett av 2-lagt ullgarn.